



Province of the  
**EASTERN CAPE**  
EDUCATION

**NASIONALE  
SENIOR SERTIFIKAAT**

**GRAAD 12**

**SEPTEMBER 2019**

**EKONOMIE V1  
NASIENRIGLYN**

**PUNTE: 150**

---

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 19 bladsye.

---

**AFDELING A (VERPLIGTEND)****VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

- 1.1.1 C geld ✓✓
- 1.1.2 D Phillips ✓✓
- 1.1.3 A reserve bates ✓✓
- 1.1.4 A geld ✓✓
- 1.1.5 B morele oorreding ✓✓
- 1.1.6 B Gesamentlike Inisiatief vir Prioriteit Vaardighede verkryging (JIPSA) ✓✓
- 1.1.7 D Geïntegreerde Vervaardigings Strategie (IMS) ✓✓
- 1.1.8 C vorming ✓✓ (8 x 2) (16)

**1.2 PAS ITEMS**

- 1.2.1 H  $C+G+I+(X-M)$  ✓
- 1.2.2 F verkry wanneer die uitwerkings van ongereelde gebeurtenisse en seisoene verwyder word uit die tydreeks data ✓
- 1.2.3 A totale verbod/embargo op sekere goedere van 'n sekere land ✓
- 1.2.4 I een land kan goedere en dienste goedkoper produseer as 'n ander ✓
- 1.2.5 B 'n deurgang wat toegang verleen van een gebied na 'n ander gebied ✓
- 1.2.6 C Het 'n nuwe ondersteuningsprogram ontwikkel vir klere en tekstiele ✓
- 1.2.7 D minister van Finansies lig Parlement in van enige veranderinge wat sedert Februarie mag plaasgevind het ✓
- 1.2.8 E belangrike sosiale aanwyser ✓ (8 x 1) (8)

**1.3 GEE EEN BEGRIP**

- 1.3.1 Eksogene / monetaristiese seining ✓
- 1.3.2 Belasting ✓
- 1.3.3 Oordragbetalings ✓
- 1.3.4 Verstedeliking ✓
- 1.3.5 Terugkoopkoers / repokoers ✓
- 1.3.6 Grondrestitusie ✓ (6 x 1) (6)

**TOTAAL AFDELING A: 30**

**AFDELING B**

Beantwoord TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

**VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE****2.1 2.1.1 Noem enige TWEE lidlande van BRICS.**

- Brasilië ✓
- Rusland ✓
- China ✓
- Suid-Afrika ✓
- Indië ✓

(Enige 2 x 1) (2)

**2.1.2 Hoekom is die BBP teen markprys gewoonlik hoër as die BBP teen faktorkoste?**

- BBP teen markprys neem die pryse wat werklik betaal word vir goedere en dienste in ag en dit sluit reeds indirekte belasting in. ✓✓
- Indirekte belasting word toegevoeg by BBP teen faktorkoste om BBP teen markprys te bereken, wat BBP teen markprys hoër maak. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

**2.2 DATARESPONS****2.2.1 Noem 'n voorbeeld van 'n lekkasie.**

- Besparings ✓
- Belasting ✓
- Invoere ✓

(Enige 1 x 1) (1)

**2.2.2 Watter faktor beïnvloed die grootte van die vermenigvuldiger?**

- 'n Verandering in besteding (msg) ✓
  - 'n Verandering in verbruik (mvg) ✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 1) (1)

**2.2.3 Beskryf kortliks die term *vermenigvuldiger* kortliks.**

- 'n Klein aanvanklike toename in besteding lei tot 'n proporsioneel groter toename in totale nasionale inkome. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)

**2.2.4 Verduidelik die uitwerking op nasionale inkome wanneer inspuitings meer as lekkasies is.**

- As inspuitings meer as lekkasies is, sal vraag na goedere en dienste toeneem. ✓✓
  - Meer goedere en dienste sal geproduseer word en meer inkome sal gegenereer word. ✓✓
  - Nasionale inkome neem toe. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

**2.2.5 Veronderstel die Suid-Afrikaanse regering bestee R250m aan die ekonomie. Bereken die vermenigvuldigereffek as mvg = 0,7 is. Toon alle berekeninge.**

$$\begin{aligned}\alpha &= 1/1 - mvg. \\ &= 1/1 - 0,7 \checkmark \\ &= 1/0,3. \\ &= 3,33 \checkmark \\ \text{Vermenigvuldigereffek} &= 3,33 \times R250 \text{ m} \checkmark \\ &= R832,5 \text{ m} \checkmark\end{aligned}$$

**OF**

$$\begin{aligned}\alpha &= 1/mvg \\ &= 1/0,3 \checkmark \\ &= 3,33 \checkmark \\ \text{Vermenigvuldigereffek} &= 3,33 \times R250 \text{ m} \checkmark \\ &= R832,5 \text{ m} \checkmark\end{aligned}$$

**L.W.:** (een punt toegeken vir slegs die antwoord) (4)

**2.3 DATARESPONS**

**2.3.1 Behalwe AfCTA, noem enige ander vryhandelsgebied in die wêreld.**

- Die Noord-Amerikaanse Vryhandel Ooreenkoms (NAFTA) ✓
  - Suider-Afrikaanse Ontwikkelings Gemeenskap (SADC) ✓
  - Europese Vryhandel Vereniging (EFTA) ✓
  - Suid-Asiatiese Vryhandelsgebied (SAFTA) ✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(1)

**2.3.2 Watter handelsprotokol moedig die vestiging van 'n enkel mark in Afrika aan?**

- Afrika-Unie (AU) ✓

(1)

**2.3.3 Beskryf kortliks die term begrip vryhandelsgebied.**

- Vryhandelsgebied is waar beperkings soos tariewe en kwotas verwyder is. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)

### 2.3.4 Verduidelik kortliks die rol van die Wêreld Handelsorganisasie as deel van globalisasie.

Die rol van die WHO is om:

- Na die implementering en administrasie van handelsooreenkomste om te sien. ✓✓
- Die nienakoming van handelsooreenkomste te identifiseer. ✓✓
- Handelsdispute op te los. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

### 2.3.5 Hoe kan Afrika voordeel trek deur deel van 'n enkel mark te wees?

Afrika kan voordeel trek deur:

- 'n Hupstoot in intra-Afrika-handel. ✓✓
- 'n Geleentheid vir Afrika-lande om die gedeelte van industriële goedere in produksie en uitvoere te verhoog. ✓✓
- Beduidende geleenthede vir industrialisasie en werkverskaffing. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 2 x 2) (4)

## 2.4 Bespreek die *lengte* en *amplitude* van 'n sakesiklus.

### LENGTE

- Dit is die tyd wat dit neem vir 'n sakesiklus om deur 'n volledige siklus te beweeg. ✓✓
- Dit word gemeet van piek tot piek/trog tot trog. ✓✓
- Dit is nuttig om te weet wat die lengte is, omdat die lengte neig om relatief konstant te bly oor tyd. ✓✓
- As sakesiklus langer lengtes toon, word die ekonomie as sterk beskou. ✓✓
- As sakesiklus korter lengtes toon, word die ekonomie as swakker beskou. ✓✓  
(Enige 2 x 2)

### AMPLITUDE

- Dit is die verskil tussen die totale uitset tussen 'n piek en 'n trog. ✓✓
- Dit meet die afstand van die ossillasie van 'n veranderlike vanaf die tendenslyn.
- Dit is die intensiteit van die opswaai en afswaai in ekonomiese aktiwiteit. ✓✓
- Hoe groter die amplitude, hoe meer uiters is die veranderinge wat mag plaasvind. ✓✓  
(Enige 2 x 2) (8)

**2.5 Evalueer die uitwerking van 'n geldeenheid se depresiasie op 'n ekonomie.**

**Positiewe (geldeenheid depresiasie):**

- Kan gebruik word as 'n uitbreidende monetêre beleid om sikliese maatreëls teen te werk, ten einde vraag, winste, uitset en werkverskaffing te stimuleer, wanneer 'n ekonomie in resessie is. ✓✓
- Bring 'n verbetering in die handelsbalans deur hoër uitvoer verkope. ✓✓
- Verskaf 'n mededingende hupstoot vir 'n ekonomie deur die waarde van winste en inkome vir 'n land se besighede te verhoog, deur oorsese investering. ✓✓
- Lei tot 'n positiewe vermenigvuldiger binne die kringloop van inkome en besteding. ✓✓

**Negatiewe (geldeenheid depresiasie):**

- Maak dit moeiliker vir die regering om 'n begrotingstekort te finansier wanneer buitelandse beleggers vertrouwe verloor. ✓✓
- Verhoog invoerkoste, bv. stygende pryse van noodsaaklike voedselsoorte, grondstowwe, wat die langtermyn produktiewe potensiaal van die ekonomie beïnvloed. ✓✓
- Maak dit moeilik om vir 'n handelstekort te betaal, wat aan oorsese krediteure verskuldig is. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(8)  
[40]

**VRAAG 3: EKONOMIESE STREWES****3.1 3.1.1 Noem TWEE vraagkant-beleide vir groei en ontwikkeling.**

- Monetêre beleid ✓
- Fiskale beleid ✓

(2)

**3.1.2 Hoe kan rentekoerse deur die Suid-Afrikaanse Reserwebank aangewend word om produksie van goedere en dienste te stimuleer?**

- Verlaging van rentekoerse, verhoog verbruikersbesteding. ✓✓
- Produksie word gestimuleer wanneer besighede groot toerusting aankoop a.g.v. die lae koste van lenings. ✓✓
- Meer goedere en dienste sal oor die langtermyn geproduseer word om te voldoen aan die toename in die vraag na goedere en dienste. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

**3.2 DATARESPONS****3.2.1 Noem EEN voorbeeld van 'n land in die Noord-verdeel.**

- Kanada ✓
- Frankryk ✓
- Italië ✓
- Duitsland ✓
- Japan ✓
- Rusland ✓
- Verenigde Koninkryk ✓
- Verenigde State ✓
- Australië ✓
- Nieu-Seeland ✓

(Enige 1 x 1) (1)

**3.2.2 Verskaf EEN kenmerk van die groep lande deur die 'Suid' voorgestel.**

- Lae lewenstandaard ✓
- Gebrek aan voldoende infrastruktuur ✓
- Lae lewensverwagting ✓
- Gebrek aan onderwys ✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 1) (1)

**3.2.3 Beskryf kortliks die term *globalisasie*.**

Die wêreldwye interaksie van ekonomieë met handel as belangrike element. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)

**3.2.4 Verduidelik handel, as 'n uitdaging van globalisasie, kortliks.**

Handel is 'n uitdaging van globalisasie omdat:

- Ryk lande aanhou om produksie van hul landbougoedere te subsidieer en dit moeilik maak vir ontwikkelende lande om mee te ding. ✓✓
- Hulle dit doen terwyl hulle daarop aandring dat ontwikkelende lande tariewe op vervaardigde goedere, verwyder. ✓✓
- Meeste van die wêreld se armste lande neem min deel aan buitelandse handel en blameer globalisasie daarvoor. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

**3.2.5 Hoe dra lande in die Noord-verdeel by tot die vernietiging van die omgewing?**

Hulle dra by tot die vernietiging van die omgewing deur:

- Besoedeling te veroorsaak a.g.v. massaproduksie van goedere en dienste. ✓✓
- Klimaatsverandering te veroorsaak a.g.v. hul betrokkenheid by hoë vlak industriële aktiwiteite. ✓✓
- Natuurlike hulpbronne uit te put a.g.v. oor-industrialisasie. ✓✓
- Ontbossing a.g.v. industrialisasie. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 2 x 2) (4)

**3.3 DATARESPONS****3.3.1 Noem EEN kategorie in die sekondêre sektor.**

- Vervaardiging ✓
- Voedselverwerking ✓
- Olieraffinadery ✓
- Energieproduksie ✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 1) (1)

**3.3.2 Wat is die neiging in die primêre sektor tussen 2017 en 2018?**

Dit neem af ✓

(1)

**3.3.3 Omskryf kortliks die begrip *Bruto Binnelandse Produk*.**

Bruto Binnelandse Produk is die geldwaarde van alle finale goedere en dienste wat binne die grense van 'n land geproduseer word, binne 'n sekere tydspan. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)

**3.3.4 Verduidelik die gebruik van per capita BBP syfers.**

Dit word gebruik om die lewenspeil tussen verskillende lande te vergelyk. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)



**3.3.5 Hoe sal reële groei van 0,8% die ekonomie negatief beïnvloed?**

'n Lae reële groei van 0,8% is laer as die verwagte groeikoers. Dit beïnvloed die ekonomie negatief deur:

- Indiensnemings eleenthede te verminder omdat besighede nie meer werkers kan huur nie. ✓✓
- Die vraag na goedere en dienste te laat daal omdat verbruiksbesteding afneem. ✓✓
- Vertroue in investering te laat afneem. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 2 x 2) (4)

**3.4 Bespreek kortliks die koste om sake te doen as 'n aanbodkant-benadering in die bevordering van groei en ontwikkeling in Suid-Afrika.****Vervoerkoste ✓**

- Vervoer opsies is lug-, pad-, spoor- en seevervoer. ✓✓
- Regering beheer lug- en spoorvervoer in Suid-Afrika. ✓✓
- 'n Beduidende gedeelte van vrag en passasiers word padlangs vervoer. ✓✓
- Slegs 'n betroubare spoordiens wat goedkoper is as padvervoer, sal die probleem omkeer. ✓✓

**Kommunikasiekoste ✓**

- Kommunikasie opsies is kabel, sein en pos. ✓✓
- Regering beheer kabel (land- of vaste lyne) en pos kommunikasie dienste. ✓✓
- Kabel-kommunikasiedienste in Suid-Afrika is een van die duurste in die wêreld, maar redelik doeltreffend. ✓✓
- Hoë kostes maak IT-dienste vir besighede en individue duur en beperk globale mededingendheid. ✓✓

**Energiekoste ✓**

- Elektrisiteit en vloeibare brandstof is die hoofbronne van energie in Suid-Afrika. ✓✓
- Eskom is die enigste verskaffer (monopolie). ✓✓
- Regering reguleer die pryse van petrol en paraffien. ✓✓
- Die pryse van ingevoerde ru-olie is gekoppel aan internasionale markpryse, wat hoog is. ✓✓
- Hoë vloeibare energiepryse ondermyn die doeltreffendheid van die ekonomie. ✓✓

(8)

**3.5 Hoe standaardiseer internasionale organisasies soos die Wêreldbank en die Verenigde Nasies die aanwysers van lidlande?**

**WÊRELDBANK**

- Die Wêreldbank Groep van Instellings verskaf definisies vir 'n reeks ekonomiese en sosiale aanwysers. ✓✓
- In vennootskap met die Internasionale Organisasie vir Standaardisasie (IOS), verskaf die Wêreldbank standaarde wat wêreldklas spesifikasies daarstel vir produkte, goedere en stelsels. ✓✓

**VERENIGDE NASIES**

- Het die beste ontwikkel – bekende handleiding van ekonomiese aanwysers, die Stelsel van Nasionale Rekeninge (SNR). ✓✓
  - Dit fokus op produksie, inkome en besteding en hoe om dubbeltelling te vermy. ✓✓
  - Dit stel data saam vir die SARB se Kwartaallikse Bulletin kragtens die SNR spesifikasies. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(8)

**[40]**

**VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES****4.1 4.1.1 Noem TWEE soorte sakesiklusse.**

- Kitchen-siklus ✓
- Jugler-siklus ✓
- Kuznets-siklus ✓
- Kondratieff-siklus ✓

(Enige 2 x 1) (2)

**4.1.2 Hoe kan KMMOs tot ekonomiese groei bydra?**

KMMOs kan tot die ekonomiese groei bydra deur:

- Produksieprosesse te verhoog. ✓✓
- Werkskeppingsgeleenthede vir strukturele werklose mense te skep. ✓✓
- Mededinging te verhoog. ✓✓
- Geleenthede vir uitvoere te vermeerder. ✓✓
- Entrepreneursvaardighede te verhoog wat sal lei tot hoër produksie en investering. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

**4.2 DATARESPONS****4.2.1 Identifiseer die vraagkurwe wat 'n daling in die vraag na dollars aantoon.**

V2V2 ✓

(1)

**4.2.2 Watter soort wisselkoersstelsel is tans in Suid-Afrika in gebruik?**

Vryswewende wisselkoersstelsel/buigbare wisselkoersstelsel ✓

(1)

**4.2.3 Beskryf kortliks die term *devaluasie*.**

Devaluasie verwys na die doelbewuste daling in die waarde van die geldeenheid kragtens 'n ander geldeenheid, a.g.v. inmenging deur die sentrale bank. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(2)

**4.2.4 Verduidelik EEN faktor wat die vraag na dollar kan beïnvloed.**

- Invoer van goedere laat vraag na buitelandse goedere toeneem en betalings moet in buitelandse geldeenheid gedoen word. ✓✓
- Betaling vir dienste deur buitelandse lande moet in buitelandse geldeenheid gedoen word. ✓✓
- Koop van aandele en bates van ander lande laat die vraag daarna styg. ✓✓
- Toeriste bestee geld oorsee. ✓✓
- Terugbetaling van lenings van oorsese lande. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

4.2.5 **Wat is die uitwerking van die rand wanneer daar 'n daling in die vraag na dollars is?**

'n Daling in die vraag na dollars sal:

- VSA\$ – Depresieer ✓
- R – Appresieer ✓ Rede: Die vraag na rand neem toe van VV na V1 V1 en die ewewigspunt skuif van e na f. ✓✓ Die prys sal vasgestel word teen R10 wat hoër is as R8. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 2 x 2) (4)

4.3 **DATARESPONS**

4.3.1 **In watter jaar streef die NOP daarna om armoede te elimineer?**

2030 ✓

(1)

4.3.2 **Noem EEN manier hoe die regering armoede onder die kwesbare groepe in Suid-Afrika kan verlig.**

- Verskaffing van sosiale toelaes ✓
- Verbeter kwaliteit van onderwys ✓
- Aanbied van vaardigheidsopleiding ✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 1) (1)

4.3.3 **Beskryf kortliks die term *ekonomiese ontwikkeling*.**

- Dit impliseer 'n toename in die vermoë van die bevolking om meer goedere en dienste te produseer. ✓✓
- Die proses waardeur die lewenspeil verbeter. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 1 x 2) (2)

4.3.4 **Watter negatiewe uitwerking kan die NOP op belastingbetalers hê?**

Vir die implementering van die NOP sal die regering:

- Meer inkome benodig en daarvoor sal meer en hoër belasting benodig word. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord) (1 x 2) (2)

#### 4.3.5 Hoe sal die Suid-Afrikaanse ekonomie voordeel trek uit die implementering van die NOP?

Die Suid-Afrikaanse ekonomie sal bevoordeel word deur die implementering van die NOP deur:

- Werkloosheid onder die jeug te verminder / jongmense te voorsien van breër geleenthede. ✓✓
  - Die mededingende vermoë van die ekonomie te verhoog. ✓✓
  - Die lewenstandaard van mense te verbeter. ✓✓
  - Industrialisasie te verhoog. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(Enige 2 x 2) (4)

#### 4.4 Bespreek kortliks die demografiese aanwysers.

##### Bevolkingsgroei ✓

- Meet van bevolkingsgroei is belangrik vir die verskaffing van sosiale dienste. ✓✓
  - Identifiseer die grootte van die belastingbasis. ✓✓
  - Suid-Afrika se bevolkingsgetal was 58 miljoen in 2019. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord) (Enige 2 x 2)

##### Lewensverwagting ✓

- Geskat op 61 vir mans en 67 vir vrouens in Suid-Afrika. ✓✓
- Toon die aantal jare wat 'n pasgebore baba sal lewe aan, as die sterfte patroon onveranderd bly. ✓✓
- Word deur die regering en versekeringsmaatskappye gebruik. ✓✓
- Die regering gebruik dit om die omvang van sosiale dienste te bepaal. ✓✓
- Versekeringsmaatskappye gebruik dit om premies te bereken. ✓✓

(Enige 2 x 2) (8)

#### 4.5 Hoe sal 'n styging in uitvoerpryse en invoerpryse die Suid-Afrikaanse ekonomie beïnvloed?

'n Styging in uitvoerpryse sal:

- Lei tot 'n verbetering in die ruilvoet. ✓✓
- Ekonomiese welvaart laat toeneem omdat hoër inkome verdien word met dieselfde besteding. ✓✓
- Oor die langtermyn sal dit egter lei tot 'n afname in volumes verkoop, afhangende van die pryselastisiteit van vraag. ✓✓
- Lei uiteindelik tot 'n daling in welvaart. ✓✓

'n Toename in invoerpryse sal:

- Lei tot 'n verswakking in die ruilvoet. ✓✓
  - Welvaart laat afneem omdat meer hulpbronne gebruik is om meer eenhede te produseer om hoër invoerkoste te finansier. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(8)  
[40]

**TOTAAL AFDELING B: 80**

## AFDELING C

### VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE

**Bespreek in detail hoe die volgende faktore tot swak openbaresektor voorsiening sal bydra:**

- Gebrek aan aanspreeklikheid (10)
- Ondoeltreffendheid (8)
- Probleme met assessering van behoeftes (8)

**Stel oplossings vooroor hoe doeltreffendheid die ondernemings in staatsbesit kan verbeter.**

#### INLEIDING

- Die openbare sektor bestaan uit die sentrale regering, verantwoordelik vir nasionale sake, provinsiale regering, verantwoordelik vir streeksake en plaaslike regering, verantwoordelik vir straatligte, ens. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike inleiding) (2)

#### HOOFGEDEELTE

##### Gebrek aan aanspreeklikheid

- Aanspreeklikheid beteken om 'n verduideliking te kan gee vir jou besluite, aksies en besteding. ✓✓
- Die mense vereis dat die regering belastings aanwend vir die doel waarvoor dit gehef word en nie om die mag wat toegeken is, te misbruik nie. ✓✓
- Staatsamptenare dien nie altyd die belang van die publiek nie. ✓✓
- Hulle streef na maksimum salarisse, status en mag en daar word nie van hulle 'n wins- en verliesstaat vereis nie. ✓✓
- Hulle is begrotingsgedrewe. ✓✓
- Die regering poog om hierdie probleem te oorbrug deur staatsamptenare aanspreeklik te maak teenoor die publiek. ✓✓

In Suid-Afrika word aanspreeklikheid onderlê deur:

- *Ministeriële verantwoordelikhede*: ministers is spreekbuis vir hulle departemente. ✓✓
- Die Direkteur Generaal van elke departement is aanspreeklik vir die aktiwiteite van die Departement ✓✓
- *Portfolio Komitees*: monitor individuele departemente en maak aanbevelings aan die Parlement. ✓✓
- *Tesouriebeheer*: die nasionale tesourie is verantwoordelik vir bestedings beheer. ✓✓
- Die Tesourie Komitee, met die Minister van Finansies as voorsitter, evalueer alle versoeke vir addisionele befondsing, regdeur die jaar. ✓✓
- *Die Ouditeur-Generaal* rapporteer aan elke regeringsdepartement. ✓✓
- Die OG rapporteur oor die standaard van finansiële bestuur en wys moontlike bedrog en ongemagtigde besteding uit. ✓✓ (Maks. 10)

## Ondoeltreffendheid

- Aanspreeklikheid waarborg nie doeltreffendheid nie. ✓✓
- Openbare goedere moet doeltreffend verskaf word (Pareto-doeltreffendheid is waar die welvaart van die gemeenskap die maksimum is en dit daarom onmoontlik is om die welvaart van een individu te verhoog, deur die welvaart van 'n ander te verlaag.) ✓✓

Drie hoofredes vir ondoeltreffendheid:

- **Burokrasie:** ✓ (amptelike reëls en prosedures) ✓✓
  - Beampptes mag fokus op korrekte prosedures en reëls en staan onverskillig teenoor die hoeveelheid (bv. die aantal pasiënte wat gespreek word) ✓✓ en kwaliteit van die diens (bv. die verduidelik van die gebruik van medisyne) ✓✓
  - Sommige mag onsensitief wees vir die behoeftes van hulle kliënte. ✓✓
  - **Onbevoegdheid:** ✓ m.a.w. gebrek aan vaardigheid om 'n taak behoorlik te verrig. ✓✓
  - Dit mag wees a.g.v. onvoldoende kwalifikasies, gebrek aan opleiding, ondervinding en 'n apatiese houding. ✓✓
  - **Korrupsie:** ✓ m.a.w. uitbuiting van 'n persoon se posisie vir persoonlike voordeel. ✓✓
  - Omkoperij, pleeg van bedrog, nepotisme, oneerlikheid en toepassing van diskriminasie. ✓✓
- (Maks. 8)

## Probleme met assessering van behoeftes

- In die privaatsektor dikteer die kragte van vraag en aanbod die pryse. ✓✓
  - Die markpryse dien as sein aan die produsente om die behoeftes van die verbruikers en die hoeveelhede aangevra te kommunikeer. ✓✓
  - Staatsbeheerde ondernemings handel nie volgens die kragte van vraag en aanbod nie. ✓✓
  - Dit raak dus moeilik vir staatsbeheerde ondernemings om die behoeftes van verbruikers te assesser en openbare goedere word dan oor- of onderverskaf. ✓✓
  - Mens se behoeftes is oneindig, so die regering is nie in staat om aan almal te voorsien nie. ✓✓
  - Ernstige strukturele tekortkominge in die ekonomie veroorsaak ook dat die regering ondervoorsien aan die behoeftes wat dit identifiseer ✓✓
  - Politieke agendas is meer belangrik as die behoeftes wat die regering identifiseer. ✓✓
- (Maks. 8)

**ADDISIONELE GEDEELTE**

**Stel oplossings vooroor hoe doeltreffendheid die ondernemings in staatsbesit kan verbeter.**

Doeltreffendheid van staatsbeheerde ondernemings kan verbeter word, deur:

- Behoorlike en duidelike riglyne ten einde korrupsie te beveg. ✓✓
- Private Openbare Vennootskappe te vorm, ten einde vinniger, meer doeltreffende lewering van goedere en dienste te bewerkstellig. ✓✓
- Duidelike koste en ontwikkelingsmandate daar te stel wat finansiële implikasies duidelik sal aantoon. ✓✓
- 'n Raamwerk te ontwikkel vir die aanstelling en vergoeding van lede van die Raad vir Staatsbeheerde ondernemings. ✓✓
- Doeltreffende bestuur te verseker. ✓✓
- Te fokus op skaars hulpbronne t.o.v. die hoogste finansiële impak, bv. deur 'n mededingende werkkultuur aan te moedig deur die huur en behou van talentvolle individue m.b.v. mededingende vergoedingspakkette. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord)

(10)

**SLOT**

Doeltreffende openbaresektor-voorsiening in Suid-Afrika is belangrik vir 'n hoër groeikoers, hoër indiensnamekoers en 'n beter lewenstandaard vir almal. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike slot)

(2)  
**[40]**



**VRAAG 6: EKONOMIESE STREWES**

**Bespreek in detail die toepaslikheid van Suid-Afrika se streeksontwikkelingsbeleide kragtens internasionale beste praktyk kriteria.** (26)

**Hoe suksesvol is die Suid-Afrikaanse regering ten opsigte van die bereik van doelwitte vir streeksontwikkeling?** (10)

**INLEIDING**

Streeksontwikkeling is die bevordering van ekonomiese ontwikkeling in gebiede waar armoede, werkloosheid en inkomme ongelyk en hoog is. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike inleiding)

**HOOFGEDEELTE****Mededingendheid** ✓

- Nywerhede opgerig a.g.v. streeksbeleide, behoort mededingend te wees. ✓✓
- Nywerhede behoort nie aanhoudende finansiële hulp van die staat te ontvang nie. ✓✓
- Hulle behoort selfonderhoudend oor die langtermyn te wees en nie afhanklik van die regering nie. ✓✓

**Volhoubaarheid** ✓

- Die vermoë van 'n streek om sy eie ontwikkeling te ondersteun. ✓✓
- Die natuurlike en menslike hulpbronne behoort ingespan te word. ✓✓
- Werkskepping en volhoubare ontwikkeling behoort behaal te word. ✓✓
- Ontwikkeling behoort 'n langtermynbenadering te wees eerder as winsrealisering. ✓✓

**Goeie bestuur** ✓

- Ontwikkelingstrategieë moet doeltreffend bestuur word en vry wees van korrupsie. ✓✓
- Beginsels van aanspreeklikheid en deursigtigheid behoort toegepas te word. ✓✓
- Projekte moet korrek gemonitor en ge-evalueer word. ✓✓
- Doeltreffende finansiële beheer moet uitgeoefen word. ✓✓

**Vennootskap** ✓

- Streekontwikkeling behoort die verantwoordelikheid van verskillende rolspelers te wees. ✓✓
- Vennootskappe moet gebou word tussen die regering, gemeenskap en spesiale belangegroepes en die privaatsektor. ✓✓

**Verskaffing van hulpbronne** ✓

- Voldoende hulpbronne behoort verskaf te word in arm gebiede, bv. die ontwikkeling van infrastruktuur. ✓✓
- Voorsiening van infrastruktuur behoort 'n prioriteit te wees. ✓✓

**Vrye-mark oriëntasie ✓**

- Staatsinmenging in market moet tot die minimum beperk word sodat die kragte van vraag en aanbod en die winsmotief ruimte kan skep vir die doeltreffende toekenning van hulpbronne. ✓✓
- Markte moet toegelaat word om onafhanklik te funksioneer. ✓✓

**Integrasie ✓**

- 'n Geïntegreerde benadering behoort gevolg te word ten einde te verseker dat voordele in een deel van 'n streek oorspoel na ander nywerhede in ander gebiede. ✓✓

**Investering van sosiale kapitaal ✓**

- Regering moet die kwaliteit van onderwys en gesondheidsorg verbeter in 'n streek. ✓✓
- Regering moet meer skole in verskillende streke bou. ✓✓ (Maks. 26)

**ADDISIONELE GEDEELTE**

Suid-Afrika is suksesvol met bereiking van streekontwikkelings doelwitte, omdat:

- Daar lewendige ekonomiese aktiwiteite in verskillende streke is. ✓✓
- 'n Geraamde 80% van die land se BBP in verskeie nywerheidsgebiede geproduseer word: ✓✓  
bv. Johannesburg-Pretoria-Tshwane, Durban-Pinetown, Port Elizabeth-Coega-Uitenhage, Maputo-ontwikkelings korridor, Richards Baai (Metaal), Phalaborwa ROI. ✓
- Die Departement van Handel en Nywerheid 'n vennootskap gevorm het met die privaatsektor deur die Ruimtelike Ontwikkeling Inisiatiewe. ✓✓
- Dit toon dat die regering, tesame met belanghebbendes, verbind is tot die verbetering in ontwikkeling. ✓✓

Suid-Afrika was onsuksesvol in die bereiking van streekontwikkelings doelwitte, omdat:

- Daar 'n gebrek aan aanspreeklikheid in die meeste openbare ondernemings is. ✓✓
- Wanbesteding van van fondse sit die regering onder druk om daardie ondernemings wat nie 'n wins kon realiseer nie, uit te help. ✓✓
- Die kwaliteit van dienste in hospitale en klinieke in verskeie streke het nie verbeter nie. ✓✓
- Die land nie daarin kon slaag om 'n beduidende vloei van investering te lok nie. ✓✓
- Daar 'n tekort is aan infrastruktuur in die meeste streke. ✓✓  
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord) (Maks. 10)

**SLOT**

Die langtermynsukses van die bereiking van ekonomiese ontwikkeling lê opgesluit in die wyse waarop die nywerheidsbeleid toegepas word. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike slot)

(Maks. 2) **[40]**

**TOTAAL AFDELING C: 40**

**GROOTTOTAAL: 150**